

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

बुद्ध धर्म सम्बन्धी नेपालको एक मात्र पत्रिका

Purna Bahadur Bajracharya
Lalitpur, Gahabahal, Nepal

वर्ष ७
अंक ४

ने. सं. १०६६
ई. सं. १९७६

वार्षिक रु. १०/-
मूल्य रु. १/-

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भू

[सं. द. नं. १/०३१ प्र. जि. अ. का. का,]

“आनन्द भूमि” को नियम :-

- १] ‘आनन्द भूमि’ आनन्दकुटी विहार गुठीको मासिक मुख-पत्र हो । ‘आनन्द भूमि’ पूर्णमामा निस्कन्छ ।
- २] यसको वार्षिक चन्दा रू० १०/-, अर्ध वार्षिक रू० ६/-, एक प्रतिको रू० २/-, जुन महिनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्छ ।
- ३] बुद्ध-धर्म सम्बन्धी लेख मात्र यसमा छापिने छ ।
- ४] कुनै लेखकद्वारा प्रकट भएको विचारको उत्तरदायी सम्पादक मण्डल हुने छैन ।
- ५] प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवहार र चन्दा व्यवस्थापकको नाममा पठाउनु पर्छ । पत्र व्यवहार गर्दाखेरि आफ्नो ग्राहक संख्या, पूरा नाम ठेगाना राम्रोसित लेखि पठाउनु पर्छ ।
- ६] पत्रिका नलिने भएको खण्डमा वा आफ्ना ठेगाना हेरफेर गर्नु परेमा एक महिना अगाडि नै व्यवस्थापकलाई सूचना दिइनु पर्छ ।
- ७] कुनै पनि रचना प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादक मण्डलमै रहने छ ।

आनन्द भूमि कार्यालय, आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं

विषय-सूची

बुद्ध-वचन	१
मूल पालि :- बिम्बिसार र धनीय भिक्षु	भिक्षु अमृतानन्द २
स्वास्नीले गर्दा रक्सीवाज लोग्ने सुधिएको	अनु-चक्रमान शाक्य त्रिशूली ६
बौद्ध धर्म तथा जातीभेद	‘काजी’ रत्नसिद्धि शाक्य १०
धर्मशाकच्छा	मेघदूत १३
जिमि पासापिं भिक्षु जूवन	आनन्द शाक्य १५
भिक्षुगणया संसारे दुहाँ वनाबले....	छम्ह उपासिका १७
बौद्ध गतिविधि	२०

आनन्द भूमि

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय
सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे धम्मं
आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सात्थं सव्यञ्जनं केवल परिपुणं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

(महावग्ग-विनयपिटक)

★

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन
सुखको लागि, विश्वमाथि दयाको लागि, देव र
मनुष्यहरूको हित सुख र कामको लागि संचार
गर । भिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त समयसम्म
कल्याण हुने धर्मको अर्थ र भाव सहित उपदेश
दिएर सम्पूर्ण परिशुद्ध ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश
पार ।

★

सम्पादक मंडल

भिक्षु अश्वघोष

श्री वटुकृष्ण 'भूषण'

श्री न्हुछेबहादुर बज्राचार्य

वर्ष ७

अङ्क ४

श्रावण २०३६ बुद्ध संवत् २५२३

आनन्दकुटी, स्वयम्भू

बुद्ध-वचन

नकहापणवस्सेन-तित्ति कामेसु जायति ।
अप्पसादा दुक्खाकामा-इति विञ्जाय पण्डितो ॥

अपिदिब्बेसुकामेसु-रतिं सो नाधिगच्छति ।
तण्हक्खयरतो होति-सम्मासम्बुद्धसावको ॥

अर्थ- रुपैया पैसा वर्षेता पनि मानिसको
काम तृष्णाहरू तृप्त हुँदैनन्, पण्डित जनहरू
संसारिक काम भोगादिमा अल्प मात्र स्वाद
छ उल्टो धेरै दुःख छ भन्ने जानेर काम
सुखको इच्छा गर्दैनन् । सम्यग् सम्बुद्धका
श्रावकहरू तृष्णाक्षय गर्नमा लाग्दछन् ।

मूल पालि :-

विम्बिसार र धनीय भिक्षु

त्मस समय बुद्ध भगवान् राजगृहस्थित गृधकूट-पर्वतमा बस्नु भएकी थियो ।

त्यस समय केही सन्दृष्ट-सम्भूत भिक्षुहरू ऋषिगिरी पर्वततिर तृण कुटीहरू बनाई वर्षावास बसेका थिए । आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्र पनि तृण कुटिका बनाई वर्षावास बसेका थिए । अनि ती भिक्षुहरू तीन महीना वर्षावास बसिसकेपछि तृणकुटीहरू विगारी तृण र काठहरू सच्याइराखी जनपदचारिकार्थ गए ।

धनीय भिक्षुको तृणकुटी

आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्र मात्र त्यहीँनै वर्षावास बसी, त्यहीँनै हेमन्त र गृष्म समयमा पनि बसे । एकदिन आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्र पिण्डार्थ गाउँमा पसिरहेको बेलामा घाँसेहरूले दाउरेहरूले तृणकुटिका भत्काई तृण र काठहरू फिकेर लगे । दोश्रो पटक पनि आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्रले तृण र काठहरू जम्मा गरी तृणकुटिका बनाए । दोश्रो पटक पनि आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्र पिण्डार्थ गाउँमा पसिरहेको बेलामा घाँसेहरूले दाउरेहरूले तृणकुटिका भत्काई तृण र काठहरू फिकेर लगे । तेश्रो पटक पनि आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्रले तृण र काठहरू जम्मागरी तृणकुटिका बनाए । तेश्रो पटक पनि आयुष्मान्

धनीय कुम्भकारपुत्र पिण्डार्थ गाउँमा पसिरहेको बेलामा घाँसेहरूले, दाउरेहरूले तृणकुटिका भत्काई तृण र काठहरू फिकेर लगे । अनि आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्रको मनमा यस्तो लाग्यो :-

“पिण्डार्थ गाउँमा पसिरहेको बेलामा तीन तीन पटकसम्म मेरो तृणकुटिका घाँसेहरूले, दाउरेहरूले भत्काई तृण तथा काठहरू फिकेर लागि दिए । मैले आफ्नो आचार्यकहाँ कुम्भकार-कामवारे राम्ररी शिक्षा पाएकोछु, म यस काममा सुशिक्षित छु । किन मैले स्वयं माटो मुछी, माटाकै मात्र कुटिका न बनाऊँ ?” यति सोची आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्रले स्वयं माटो मुछी माटाकै मात्र कुटिका बनाई; तृण, काठ र गुइँठाहरू जम्मा गरी कुटिका पोले । त्यो कुटिका अर्भिरूप, दर्शनीय, प्रासादिक तथा गडचौला (इन्द्रगोपक) जस्तै रक्तवर्ण थियो । किङ्किणिकाको आवाज जस्तै त्यो कुटिकाबाट आवाज निस्कन्थ्यो ।

माटाको कुटी

एकदिन केही भिक्षुहरूका साथ गृधकूटपर्वतबाट ओर्लिरहँदा भगवान्ले त्यो अर्भिरूप, दर्शनीय तथा प्रासादित रक्तवर्ण कुटिका देख्नु भयो । अनि भगवान्ले भिक्षुहरूसँग सोध्नुभयो :-

“भिक्षु हो ! यो अभिरूप, दर्शनीय तथा प्रासादिक इन्द्रगोपक जस्तै रक्तवर्ण भएको के हो ?”

ती भिक्षुहरूले भगवान्लाई त्यसवारे विन्ति गरे । भगवान्‌ले निन्दा गर्नु भयो— “भिक्षु हो ! यो काम अनु-रूप छैन । त्यो मोघपुरुषले अननुलोमिक, अप्रतिरूप, अश्रामणिक तथा अयोग्य काम गर्‍यो । कसरी सो मोघ-पुरुषले माटै माटाको कुटिका बनाउन सकेको ! भिक्षु हो ! यस्तो कार्यद्वारा सो मोघपुरुषले प्राणी प्रति अनुदया, अनुकम्पा तथा अविहिंसाभाव देखाएको हुन सक्तैन । भिक्षु हो ! जाऊ, कुटिका फोरिदेऊ । पट्टिका जनताले प्राणी प्रति हिंसागर्न न पाउन् । भिक्षु हा ! माटै माटाको कुटिका बनाउन हुन्न । जसले बनाउँछ उसलाई दुष्कृत्य आपत्ति लाग्नेछ ।”

“भन्ते ! हवस्” भनी भगवान्‌को आज्ञालाई शीरो-पर गरी जहाँ त्यो कुटिका थियो त्यहाँ गई ती भिक्षुहरूले सो कुटिका फोरिदिए । आयुष्मान् धनीय कुम्भकारले देखि ती भिक्षुहरूसंग सोधे :-

“आवुसो ! किन मेरो कुटिका फोर्नु भएको ?”

“आवुसो ! भगवान्‌ले फोर्न लगाउनु भएको हो ।”

“आवुसो ! यदि धर्मस्वामीले फोर्न लगाउनु भएको हो भने, फोर्नु होस् !”

काठको कुटी

अनि आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्रको मनमा यस्तो लाग्यो— ‘पिण्डार्थ गाउँमा पसिरहेको बेलामा तीन पटक सम्म मेरो तृणकुटिका घाँसेहरूले, दाउरेहरूले भत्काई तृण तथा काठहरू फिकेर लगिदिए । त्यसपछि मैले केवल माटाको मात्र कुटिका बनाएको थिएँ । सो पनि भगवान्‌ले

फोर्न लगाइ दिनु भयो । सरकारी काठ गोदामका एक जना हाकिमलाई म चिन्दछु । किन म सरकारी काठ गोदामका हाकिम कहाँ गई काठहरू मागी, काठको कुटिका न बनाऊँ ।

यति मनमा सोची आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्र जहाँ काठ गोदामका हाकिम थियो त्यहाँ गई काठ गोदा-मका हाकिमसंग भने—

“पिण्डार्थ गाउँमा पसिरहेको बेलामा तीन पटक सम्म मेरो तृणकुटिका घाँसेहरूले, दाउरेहरूले भत्काई तृण तथा काठहरू सबै फिकेर लगिदिए । त्यसपछि मैले केवल माटोको कुटिका बनाएको थिएँ । सो पनि भगवान्‌ले बुद्धले फोर्न लगाइ दिनु भयो । त्यसकारण मलाई काठहरू देऊ, काठको कुटिका बनाउन चाहन्छु ।”

“भन्ते ! त्यस्ता काठहरू छैनन् जो मैले तपाइलाई दिन सकुँ । हो, राजगृहीत काठहरू छन् जो आपद्-कालमा नगर प्रतिसंस्करण गर्नका लागि सुरक्षा गरि राखेका हुन् । यदि राजाले सो काठहरू दिलाउँछन् भने लैजानुहोस् ।”

“आवुसा ! राजाले दिइसकेका छन् ।”

यो कुरामुनी काठ गोदामका हाकिमको मनमा यस्तो लाग्यो— “यो श्रमण शाक्यपुत्रहरू धर्मचारी, समचारी, ब्रह्मचारी हुन्; यिनीहरू शीलवान् तथा कल्याणधर्मी पनि हुन् । राजा पनि यिनीहरूप्रति अभिप्रसन्न छन् । ‘न दिएकोलाई दिए’ भन्न सक्तैनन् ।” यति सोची काठ-गोदामका हाकिमले आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्रलाई भन्यो— “भन्ते ! लैजानुहोस् ।” अनि आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्रले ती काठहरू टुक्र्याउन लगाई गाडाद्वारा लगी काठको कुटिका बनाए ।

एक दिन वस्सकार ब्राह्मण मगधमहामात्यले राज-गृहमा गनु'पने कामकाज हेरी, काठ गोदामको हाकिम कहाँ गई सोधे- "हे भणे ! राजगृहीत, आपदकालमा नगर प्रतिसंस्करण गर्नका निमित्त सुरक्षित गरि राखेका ती काठहरू कहाँ छन् ?"

"स्वामी ! ती काठहरू, आर्यपुत्र धनीय कुम्भकार-पुत्रलाई राजाले दिइसक्नु भयो ।"

वस्सकार ब्राह्मण मगधमहामात्य असन्तुष्ट भई-
"कसरी राजाले, राजगृहीत, आपदकालमा नगर प्रति संस्कार गर्नका निमित्त सुरक्षित गरिराखेका काठहरू आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्रलाई दिए होलान् ?"
अनि वस्सकार ब्राह्मण मगधमहामात्य जहाँ मगधराजा सेनीय बिम्बिसार थिए त्यहा गई राजासंग विन्ति गरे-
"हे देव ! के साँच्चै हो ? देवले राजगृहीत, आपदकालमा नगर प्रति संस्करणार्थ सुरक्षित गरि राखेका काठहरू आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्रलाई दिनु भएको ?"

"कसले भन्यो ?"

"देव ! काठ गोदामको हाकिम भन्दछ ।"

"हे ब्राह्मण ! त्यसो भए हाकिमलाई राज आज्ञा देऊ !"

अनि वस्सकार ब्राह्मण मगधमहामात्यले काठ गोदामको हाकिमलाई 'बाँधेर ल्याऊ' भन्ने राज-आज्ञा दिए । आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्रले काठ गोदामको हाकिमलाई बाँधेर लगिरहेको देखेर सोधे :-

"आउसो ! तिमीलाई किन बाँधेर लगि रहेको ?"

"भन्ते ! उही नै काठहरूको काम हो ।"

"आवुसो ! जाऊ, म पनि आउनेछु ।"

"भन्ते ! मलाई पिट्नु भन्दा अगाडिनै आउनुहोस् ।"

अनि आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्र जहाँ मगधराजा

सेनीय बिम्बिसारको निवासस्थान हो त्यहाँ गए । त्यहाँ पुगे पछि बिच्छुचाइ राखेको आसनमा बसे । मगधराजा सेनीय बिम्बिसार पनि जहाँ आयुष्मान् धनीय कुम्भकार-पुत्र थिए त्यहाँ गई आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्रलाई अभिवादन गरी एक छेउमा बसे । एक छेउमा बसेका मगधराजा सेनीय बिम्बिसारले आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्रसंग सोधे-

"भन्ते ! साँच्चै हो के, मैले तपाइलाई राजगृहीत, आपदकालमा नगर प्रति संस्करण गर्नका लागि सुरक्षित गरि राखेका काठहरू दिएको ?"

"हो, महाराज !"

"भन्ते ! हामी राजाहरू बहुकृत्य बहुकरणीय भएका हुन्छौं । दिएर पनि बिसन सक्छौं, अतः भन्ते ! मलाई स्मरण दिलाइ दिनुहोस् ।"

"महाराज ! तपाइलाई ख्याल हुनुपर्छ कि तपाइ प्रथमाभिषिक्त भएको बेलामा, तपाइले 'श्रमण ब्राह्मणहरूलाई मैले तृण काट्नुहुँदिए' भनी भन्नु भएको ?"

"भन्ते ! ख्याल छ । भन्ते ! त्यस्ता श्रमण ब्राह्मणहरू पनि छन् जो लज्जालु, संकोची तथा शिक्षाकामी छन् । उनीहरू स्याना कुरामा पनि संकोच मान्छन् । उनीहरूका निमित्त मैले त्यसो भनेको हुँ, त्यो पनि जङ्गलमा कसैले न लिएको काठ । अतः तपाइ सोही कुराको आधार लिएर न दिएका काठहरू लिन खोज्नु हुन्छ । म जस्ताको राज्यमा बस्ने श्रमण ब्राह्मणहरूलाई कसरी इण्ड दिऊँ, कसरी बाँधन लगाऊँ अथवा कसरी निष्काशन गरूँ ! जानुहोस् भन्ते ! रौं रौंले १ बच्नु भयो । आइन्दादेखि फेरि यस्तो नगर्नु होला ।"

१. एक मानिसले लामो लामो रौं भएको बाख्रा बेच्यो । अर्को एक बुद्धिमानी पुरुषले बाख्राको रौंबाट धेरै पैसा कमाउन सक्ने जानी सो पुरुषलाई रौं नभएको बाख्रा साटेर लियो । रौं भएको बाख्राको ज्यान आफ्नो रौंको कारणले बच्यो । यसै उक्तिलाई पालि साहित्यमा 'रौं रौंले बच्यो' भन्ने चलन भएको हो । अंक०पृ० २१२

धनीय भिक्षुको निन्दा

यो कुरा सुनी मानिसहरू कराउन थाले, खिन्न हुन थाले र दुःखी पनि हुन थाले—“कस्ता निलज्जी, कस्ता दुःशीली, कस्ता मृषावादी रहेछन् यी श्रमण शाक्यपुत्रहरू! यिनीहरू के धर्मचारी हुन सकलान? यिनीहरू के समचारी, के ब्रह्मचारी, के सत्यवादी र के शीलवान् हुन सकलान? यिनीहरूले के कल्याण धर्म प्रतिपादन गर्न सकलान? छैन यिनीहरूमा श्रमणत्व! छैन यिनीहरूमा ब्रह्मत्व!! यिनीहरूको श्रमणत्व र ब्रह्मत्व नाश भइसक्यो! कहाँबाट यिनीहरूमा श्रमणत्व र ब्रह्मत्व? यिनीहरू श्रमणत्व र ब्रह्मत्वबाट टाढा पुगिसके! राजालाई त वञ्चना गर्छन् भने अरू मानिसहरूलाई के न गर्लान्?”

भिक्षुहरूले ती मानिसहरू कराएका, खिन्न भएका तथा दुःखी भएका कुरा सुने। जो भिक्षुहरू अल्छ्येछी, सन्तुष्टी, लज्जालु, संकोची तथा शिक्षाकामी थिए ती भिक्षुहरू कराउन थाले, खिन्न हुन थाले र धिक्कान थाले—“यी आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्रले कसरी न दिएका काठहरू लिन सकेको?” अनि ती भिक्षुहरूले यी कुरा भगवान्लाई सुनाए। भगवान्ले यसै सन्दर्भमा यसै प्रकरणमा भिअसङ्ग एकत्रित पारी आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्रसँग सोध्नुभयो :—

“धनीय! साँच्चै हो के तिमिले राजाका काठहरू न दिइकनै लिएको?”

“साँच्चै हो, भन्ते!”

अनि भगवान्ले निन्दा गर्नु भई भन्नुभयो—

“मोघपुरुष! तिमिले अनुचित, अननुलोमिक, अप्रति-
रूप, अश्रामणिक, अयोग्य तथा गर्न नहुने काम गर्नुभयो।

कसरी तिमिले राजाले नदिएका काठहरू लिन सकेको! हे मोघपुरुष! तिमी यो कार्यद्वारा न अप्रसन्न हुनेलाई प्रसन्न पार्न सक्छ, न प्रसन्न हुनेलाई नै बढी प्रसन्न पार्न सक्छ, बल्कि अप्रसन्न हुनेलाई फन् प्रसन्न हुने कुनै कुनैको प्रसन्नतालाई अन्यथा पार्न पनि सक्छ।”

त्यस बखत एक पुराना व्यायाधीश भिक्षुहरूकहाँ प्रव्रजित भई भगवान्को नगिच बसिरहेको थियो। अनि भगवान्ले सो भिक्षुसँग सोध्नु भयो—“हे भिक्षु! मगध राजा सेनीय बिम्बिसारले कतिसम्मको चोरलाई समाती पिट्छन्, बाँध्छन् अथवा निष्कासित गर्छन्?”

“भगवान्! पाद १ वा पादसम्मको चोरी गर्नेलाई”
त्यस समयमा राजगृहमा पाँचमासाको पाद हुन्थ्यो।

त्यसपछि भगवान्ले आयुष्मान् धनीय कुम्भकारपुत्रलाई— दुर्भरता, दुस्पोष्यता, महत्दृच्छा, असन्तुष्टिता, सङ्गणिकता, आलस्यताको अनेक प्रकारले निन्दा गर्नुभई— सुभरता, सुपोष्यता, अल्पेच्छता, सन्तुष्टिता, शिक्षाकामीता, तपस्वीभाव, प्रासादिकता, असंग्रहीतता र वीर्यारम्भताको अनेक प्रकारले वर्णना गर्नुभई—भिक्षुहरूलाई तदनुरूप, तदनुकूल, तदनुलोमिक धार्मिक कथा सुनाई भिक्षुहरूलाई आमन्त्रण गर्नुभयो— त्यसो भए भिक्षु हो! निम्न दश गुणलाई ध्यानमा राखी भिक्षुहरूका निम्ति शिक्षापद (नियम) प्रज्ञापन गर्नेछु। १) सङ्गलाई स्वस्थ राख्नको लागि, २) सङ्गसदस्यको सुविधाको लागि, ३) दुःशीलीहरूका निग्रहको लागि, ४) शिक्षाकामी भिक्षुहरूका सुविधाको लागि, ५) यसै जीवनको आस्रवहरू संयम गर्नको लागि, ६) सम्परायिक आस्रवहरूका हननको लागि,

१. त्यस बखत राजगृह नगरमा २० मासाको एक कार्वाण र पाँच मासाको एक पाद हुन्थ्यो। ४ भागको १ भागलाई 'पाद' भनिन्छ। समन्तपासादिका, पृ. २१३

२. हुइ तीनजना मिली कुराकानी गरी बस्ने बानी।

राजाको रौंबाट धेरै पैसा
भएको बाखाको ज्यान
भएको हो। अंक०पृ० २१२

७) अप्रसन्न हुनेलाई प्रसन्न पार्न, ८) प्रसन्न हुनेलाई अधिक प्रसन्न पार्न, ९) सद्वर्तन स्थिरताको लागि र १०) विनय शिक्षा सुरक्षित पार्नको लागि ।

“भिक्षु हो ! यी शिक्षापद (नियम) पनि सिकनुपर्छ, उद्देशण गर्नुपर्छ—

“जो भिक्षुले चोर्ने नियतले न दिएको वस्तु लिन्छ; जस्तो वस्तु न दिइकनै लिदा राजाले चोरलाई समाती 'यो

चोर हो, मूर्ख हो, मूढ हो, डाँकू हो' भनी परिहास गर्छन्, पिट्छन्, बाँध्छन् अथवा निष्कासित गर्छन्— त्यस्तो वस्तु, भिक्षुले नदिइकनै चोर्ने नियतले) लियो भने, यो कर्मद्वारा पनि पाराजिका हुन्छ, असवासीर हुन्छ ।” (यसपाँच अनुप्रज्ञप्ति भएका शिक्षापदका कुराहरू यहाँ उल्लेख गरिएको छैन ।)

अनुवादक— चक्रमान शाक्य त्रिशूली

स्वास्नीले गर्दा रक्सीवाज लोग्ने सुधिएको

स्वारथ नभएकी व्यक्ति शायदै होला । बहु संख्यामा आफ्नो नीजि स्वार्थको लागि अनुचित काम लाज नमान्ने मानिसहरू छन् । यस्तै स्वार्थको ज्यादातिले मानिसलाई दुर्जन बनाउँछ । मानवताको हत्या हुन्छ । चारैतिर मत्स्य नीतिको बोलवाला देखिनु यसैको कारणले हो । कोही मानिस आफु सुधिनको साथै अरूलाई पनि सुधार गर्न चाहन्छन्, लाभ हानी अपमानको पर्वाह गर्दैन । यस्तो सज्जनलाई देवता भने पनि हुन्छ । यो कहानीमा यस्तै एक सज्जनको चरित्र चित्रण भएको छ । धम्मवती अनगारिका द्वारा लिखित लक्ष्मी द्यो पुस्तकबाट अनुदित —अनुवादक

एकजना साहुको एउटी छोरी थिइन् । तिनलाई सुशिक्षा दिनुको साथै व्यावहारिक शिक्षा पनि दिएर तालीम गरी हुर्कायो । त्यो महाजन बुद्धधर्म मान्नेमात्र होइन कि बराबर विहारमा गएर भिक्षुहरूबाट धर्मकथाहरू पनि सुन्ने गर्दथे । महाजनको विचार थियो— आफु मात्र सुधरेर पुग्दैन । अरूले पनि सुधार गर्न सक्नुपर्छ ।

साहुकी छोरी जति राम्ररी थिइन् उति हिस पनि

परेकी थिइन् । शिक्षिता राम्रो चालचलन भएकी तिनो अति नम्र स्वभावकी थिइन् । यसैले तिनलाई ठूला ठूला घरानका कुलपुत्रहरूले माँगन आउँथे । बाबु आमाको यस्तो विचार थियो— छोरीलाई धेरै धन खर्च गरेर पढायौं, तालीम गऱ्यौं, ज्ञानी तुल्यायौं । जानीलाई जानीसंग विवाह गरी दिए ज्ञानको मुल्यांकन हुँदैन । उज्यालो ठाउँमा बत्तीको कदर नभएछै । बाबु आमाले कऱ्हाउन नसकेको

१. जुन अपराध हुँदा भिक्षुसङ्घमा बस्न पाइन्न, त्यस्ता अपराधलाई 'पाराजिका' भन्दछन् । पाराजिका शब्दको अर्थ चाहिँ पराजित हुने काम । पाराजिका अपराध हुने भिक्षु, भिक्षु भएर बस्न पाइन्न । पाराजिका अपराध ४ छन् ।

१) मैथुन, २) अदिघ्नादान, ३) मनुष्य हत्या र ४) नजानेको अलौकिक धर्मलाई जान्दछु भन्ने ।

२. सङ्घको सहवासमा राख्न अयोग्य ।

कोही मुल्याहालाई कफाउन सके मात्र छोरीको ज्ञानको मूल्य हुन्छ । छोरीलाई मुल्याहासंग विवाह गरिदिनु पर्छ ।

एक दिन साहुले तीनजना बाबु आमाले कफाउन नसकेका मुल्याहाहरू खोजेर ल्याए ।

- १) एउटा फटाहा (कहिल्यै साँचो नबाल्ने)
- २) एउटा रण्डीबाज (राम्रा राम्रा तरूणी मात्र खोजी हिँड्ने)
- ३) एउटा रक्सीबाज (सधैं भतीमा गएर फ्ल्ला भएर आउने) ।

यी तीनजना मुल्याहाहरूको अगाडि छोरीलाई बोलाएर साहुले भने— “छोरी तिमिले चाँहिदो धन खर्च गरेर शिक्षा-दीक्षा, अर्थात् उपदेश दिएर शिक्षित र ज्ञानी तुल्यायो । यो हाम्रो पहिलो कर्त्तव्य थियो । जस्तो हामीले चाहेका थियौं उस्तै भयो । हामीलाई खुशी लागेको छ । अब तिमि प्रति हामीले गर्नु पर्ने अर्को कर्त्तव्य छ । यो आमा बाबुले छोराछोरी प्रति गर्नुपर्ने दोस्रो कर्त्तव्य हो । तिमि तरूणी भयो । तिम्रो विवाह गरिदिनु छ । विवाह गरिदिएपछि लोग्नेसंग मिलजुल भएर बस्नु, सिर्फ यतिले तिमिले दिई राखेको शिक्षाको सार हुँदैन । बाबु आमाले कफाउन नसकेको एउटा मुल्याहालाई कफाउन सके मात्र तिमिले हासिल गरेको शिक्षाको महत्व हुन्छ । यो हाम्रो मनसाय हो । यी तीनजना मुल्याहाहरू मध्ये कसलाई तिमि मन पराउँछौं ? कसलाई तिम्रो कफाउने आँट आउँछ ?”

फिसिकक हाँसेर साहुको छोरी त्यहाँबाट निस्केर आफ्नो कोठामा गइन् । साहुनीले छोरीलाई ती तीनजना मुल्याहाहरूको परिचय दिइन् । महाजन कन्याले विचार गरिन्—

फटाहालाई कफाउन धेरै गाह्रो पर्छ । उसले कहिले पनि गरेकोलाई गर्ने भन्दैन । नगरेकोलाई गर्ने, नभनेकोलाई

भने भन्नु उसको आदत हो । सत्य कुरामा उसको ध्यानै जाँदैन । मानिस दुइ प्रकारका हुन्छन् :—

१) नराम्रो काम गरेकोलाई मैले नराम्रो काम गर्ने भन्ने ।

२) आफुले नराम्रो काम गरेर पनि मैले गरेको छैन भन्ने । यो दुइ मध्ये नराम्रो काम गरेर पनि मैले गरेको छैन भन्ने बडी डरलाग्दो हुन्छ । उसको कुराको केही ठेकान हुँदैन । यस्तो व्यक्तिलाई बेठीकर अविश्वासनीय व्यक्ति भन्दछन् । यस्तोलाई सन्मार्गमा हिँडाउन गाह्रो हुन्छ

“रण्डीबाजसंग सच्चा प्रेम हुँदैन । किनकि उसलाई एउटी स्वास्नीले पुग्दैन ।” महाजन कन्याले मनमनै भनिन् “जतिभुक्तै प्रेम गरे पनि ऊ सन्तुष्ट हुँदैन । जहिले पनि ऊ नयाँ नयाँ स्वास्नीको खोजिमा लागि रहन्छ । राम्रो कुरा गरे पनि उसले उल्टो सम्झन्छ । खाँदिलो प्रेम नभएको व्यक्तिलाई सम्झाउनु मुश्किल हुन्छ ।”

रक्सीबाज आज रक्सी खाएर बेहोश भए पनि रक्सीको नशा छुटेपछि माया गरेर प्रेमले बाँधेर बिस्तारै कफाउन सकिएला । यस्तो विचार गरेर महाजन कन्याले आमालाई भनिन्—“मलाई रक्सीबाजसंग विवाह गरिदिनु होस् ।”

छोरीको कुरा सुनेर बाबुआमा दुबै खुशी भए । बाबु आमाले कफाउन सकेको रक्सीबाजसंग छोरीको विवाह गरिदिए ।

विवाह भैसकेपछि पनि यी रक्सीबाजले साथीहरूसंग भट्टीमा गएर रक्सी खाने बानि छोडेन । खाएर आएपछि बाटो सबै मेरो हो भन्दै फ्ल्ला भएर आउँथ्यो । त्यस्तो प्यारी स्वास्नी पनि बिसिन्थ्यो । न इज्जत, न शर्म धर्म कुनै कुराको पनि पर्वाह हुँदैनथ्यो । कहिले काहीं कूलोको हिलोमा पनि लम्पसार परेर सुतिरहन्थ्यो । एक दुइ महिना यस्तै भइरह्यो ।

एक दिन रक्सी खानु अघि होश छँदैमा दुइजना लोग्ने स्वास्नी मिठो मिठो कुरा गरेर आनन्दसंग बसिरहेका थिए । स्वास्नीले लोग्नेको स्वभाव र चालचनको राम्रो अध्ययन गरिन् । तिनले खुब माया गरेर लोग्नेलाई प्रेम गरिन् । लोग्नेले पनि आफुलाई राम्रैसंग प्रेम गर्‍यो भनि स्वास्नीले बुझिन् । तर लोग्नेले रक्सी खाने बानी छोड्नेको होइन । रक्सीले चूर भएर आउने गर्‍यो ।

एक दिन महाजन पुत्री रक्सी लागेको लोग्नेलाई रूमाल भिजाउँदै तालुमा राख्दै सेवा गरिरहेको थिइन् । रक्सीले छोडेपछि लोग्ने चाहिँ होशमा आयो । स्वास्नी आफुसंगै बसिरहेको देख्यो । हाँस्र्दै स्वास्नीको हात समातेर कुरा गर्न लाग्यो । स्वास्नी चाहिँ अँध्यारो मुखले बसिरहिन् । लोग्नेले भन्यो— “किन यस्तो अँध्यारो मुखले....?”

“कसरी उज्यालो हुन्छ यो मुख ?”

“किन !”

“किन भनु”

“भन न, के भयो तिमिलीलाई ?”

“के भयो भनु ! सबैले हेला गर्छन् ।”

“किन ?”

“पढे लेखेकी लक्ष्मी जस्तो बुहारी पन्यो भनेर खुशी लागेको त आफ्नो लोग्नेलाई पनि कफाउन नसकेकी रे । साँच्चै पढे लेखेकी हो भन्ने भट्टीमा गएर दिनीँ कल्ला भएर आउने लोग्नेलाई कफाउन सक्नुपर्छ । दिनीँ यस्तो कुरा सुनेर यहाँ बसिरहन मन लागेन । तैपनि तपाईंको मायाले....। लोग्नेको हात सुम्मुम्याउँदै सुक सुक गरिन् ।

लोग्नेको मन पर्यो । प्रेमपूर्वक स्वास्नीको हात समाउँदै सोध्यो, “तिमी के भन्छ्यौ त ?”

मेरो बिनित्त लागोस् । दिन दिन खानुको सट्टा एक दिन बिराएर खाने गर्नु होस् है ? त्यसै गर्नु होस् है ? अब

देखि । अलिकति भए पनि मेरो शिर ठाडो हुँदा अब त अलिकति सुधियो भन्ला । मेरो राजा ! अबदेखि एक दिन बिराएर पिउने गर्नु होस् । लागि सकेको बानि एकै चोटि छोडन गाह्रो हुन्छ । अबदेखि यस्तै गर्नु होस् है ? है भने । हुन्छ भन्नुहोस् न ।”

स्वास्नीको मायालु बोलि र करुणाजनक अनुहारले रक्सीबाज लोग्नेको मन पर्यो । घरका जहानहरूले स्वास्नीलाई हेला गरेको कुरा सुन्दा चित्त पनि दुख्यो । रक्सी खाँदै नखाउ, भट्टीमा जाँदै न जाउ भनेको पनि होइन । दिन दिन नखानु, धेरै रक्सी खाने बानि नगर्नु भनेको स्वास्नीको कुरा मनासिब पनि देखियो । स्वास्नीले राम्रै कुरा गरेको हो भन्ने सम्झी एक एक दिन बिराएर मात्र भट्टीमा जाने गर्‍यो । साथीहरूले बोलाउन आए पनि सँचो छैन पनि पठाउने भयो । यसरी दुइ दिनको एकचोटी मात्र भट्टीमा जाने भएकोले साथीहरू टाढा हुँदै गयो । विस्तार विस्तारै तीन चार दिनमा एक पटक पनि भट्टीमा न जाने भयो । तापनि सक् सक् लाग्ने भएकोले पिउने बानि छोड्नु सकेको थिएन । रक्सी सम्झेर फोकीरहन्थ्यो, जबरजस्ति आमाको दूध छुट्याएको बच्चा कै, प्रेमिकासंग विछोड भएको प्रेमी कै । लोग्नेको यो हालत देखेर महाजन पुत्रीलाई कहिले हाँसो उठ्थ्यो, कहिले माया लाग्थ्यो । उनी भन्दथिन्—“अब त तपाईं दुइ दिनमा एक पल्ट पनि भट्टीमा जानु भएन ।”

“तिमीले न जाउ भनेकीले नगएको । साथीहरू पनि टाढा हुँदै गयो । रक्सी खान नपाएकोले बेमज्जा भईरहेको छ । सक् सक् लाग्छ ।”

“उसो भए रक्सी मैले ल्याइदिन्छु । तपाईं भट्टीमा नजानु होस् । घरमै खानुहोस् ; हुँदैन ?”

“मै हाल्छ नि । नगई रहूँला भट्टीमा । घरमै पाए पछि किन भट्टीमा गई रहने ?”

महाजनपुत्रीको हर्षको सीमा रहेन । लोग्नेलाई ज्यादै सक सक लाग्ने बेलामा लोग्नेलाई आफैले भट्टीमा गएर रक्सी ल्याइदिने गरिन् ।

एकदिनको कुरा भट्टीमा रक्सीलिन जाँदा स्वास्नीलाई रुँदै आएको देखेर लोग्नेलाई के जस्तो के जस्तो भयो । उनले सोध्यो “किन रोएर आएको ?”

खानुहोस् अनि भनुंला भन्दै शीशी अगाडि राखी दिइन् ।

एकातिर राख, यो शीशी । भन पहिले, किन रोएर आयौ तिमी ?

“खानुहोस्न खाने कुरा, अनि भनुंला”

“नाई, कुरा नबुझिकन खान्न ।”

“भट्टीभरि हल्ल्याहाहरू बसिरहेका रहेछन् । मलाई देखेर के के भनेर गिज्याएको, कस्तो कस्तो आँखाले हेरेको । मेरो जिन्दगीमा कहिल्यै त्यस्तो बनाई सहन परेको थिएन । लोग्नेमानिसहरूले त्यस्तो भनेको, त्यस्तो हेला गरेकोले मरे तुल्य हुन पयो । लोग्नेलाई रक्सी नभै हुन्न । त्यसैले भट्टीमा रक्सी किन्न जानु पयो । हल्ल्याहा मुल्याहाहरूले जथा भावी भनेको सहनु पयो भनेर रुँदै आएकी ।”

आफनीं स्वास्नीलाई अरूहरूले हेला गरेको, कुदृष्टिले हेरेको कुरा सुन्दा लोग्नेको मनमा ठूलो चोट पयो । हो, ठीक हो मैले गरेर नै स्वास्नीले रुँदै आउनु पयो । रक्सीले गर्दा ईज्जतको बर्बाद भयो । अर्काको अपमान सहनु पयो । जिन्दगीभर म रक्सी खाने छैन । भन्दै शीशी चकनाचुर पारिदियो । त्यसै दिन देखी उनी सज्जन बने ।

सामु ससुरा मुग्ध कण्ठले बुहारीको प्रशंसा गरे—‘धन्य यी बुहारी ! लक्ष्मी समान छिन यिनी ?

यो खबर माइतीमा पनि पुगयो । छोरीलाई पढाएको र रक्सीवाज संग बिवाह गरि दिएको उद्देश्य सफल भयो । भन्दै बाबु आमाले सन्तोषको श्वास फेरे । यिनीहरूले भने ‘विहारमा गएर भिक्षुहरूको कथा सुन्ने गरेको भगवान बुद्धको उपदेश व्यवहारमा प्रयोग गरेको सार भयो ।

छिमेकीहरूको मुखबाट पनि यहि शब्द निस्कयो । धन्य हो त्यो साहु ! त्यत्रो महाजन भएर पनि आफ्नो छोरीलाई त्यस्तो रक्सीवाज संग बिवाह गरिदियो, दुनियाको बनाइ खाएर । धन्य ती साहुकी छोरी, त्यस्तो लोग्नेलाई पनि सज्जन बनाई छोडिन् । लक्ष्मी भन्नु त्यस्तीलाई हो । तिनी साँच्चै धर्मात्मा बाबुकी छोरी हुन् ।

बाखँ न्यँ कासं

श्रावण ९ गते पारु खुनुं निसैं आनन्दकुटी विहारे गुँला शुरु जुसैंनिसैं सुथे सुथे ठीक ७.३० बजेँ निसैं ८.३० तक भिक्षु कुमार काश्यपं बाखँ कना बिज्याना च्वंगु दु । सकसितं स्वागत दु ।

बौद्ध धर्म तथा जातीभेद

(साधारण) मानिसहरू आफै नै ब्रतादि धारण गरी, (अनेक) संज्ञामा आसक्त भै ठूलो-बडो (ऊँच-नीच) को चक्रमा फसिरहन्छ । (तर) जसले रात्रिसित नै धर्म बुझी लिइसकेका छन्, ती महाप्राज्ञ ऊँच-नीचको चक्रमा फस्ने छैन । (सुत्तनिपात)

यस्ता सूत्रहरू (बुद्धवचन) अध्ययन गर्न पाउँदा मलाई उस ताकका कुरा स्मरण भएर आउँछ कि जब म सानै उमेरको थिएँ मेरा बाजे-बज्यैहरू भन्दथे- भिक्षु-हरूलाई छुन हुन्न । तिनीहरूको जात भातको ठेगाना कुनै हुँदैन न घरबार । फिरंता योगी जस्तै रे । त्यति मात्रै हैन मानन्धर, चित्रकारको हातले पकाइराखेको खानेकुरा पनि खानु हुँदैन रे । यी बाहेक अरू केही यस्ता जातीहरू पनि छन्, जसको हातबाट पानी खानु त के छुन समेत हुँदैनथ्यो ।

त्यस्तै पानी नचल्ने जातीमा कसाई, सार्की, पोडे, च्यामे, मगर, सुनार आदिले छोयो भने जात जाने समेत डर भइरहन्थ्यो । अन्जानमा छोए पनि पत्ये लिएर मात्र शुद्ध होइन्छ रे । आदि आदि यस्तै अनगल तर्कले उस बेलाको समाजमा ठाउँ ओगटिरहेका थिए । मलाई आज आश्चर्य लागेर आउँछ बितेका कुरा संछ्दा । उस बेला सानै उमेर भए पनि मनमा एउटै कुरा मात्र खट्किरहन्थ्यो

कि ती तल्लो जातीका मान्छेहरूलाई किन छुन नहुने ? के उनीहरू मात्रै मानिस होइन र ?

यस्ता कुविचार, अन्धविश्वासले पहिलेका समाज बितिरहेका थिए । मानव मगज विचार शून्य भै अज्ञान पथतिर लम्कंदै समातिरहेका थिए । भेँडा जस्तै । एउटाले जुन बाटो लाग्यो सबै त्यसैको अनुकरण गरी पछि लाग्थे । एउटाले आयो आयो भन्दैमा सबै त्यसैको होहल्लामा दगुने गर्थे ।

उसताका मात्र होइन, आज पनि त्यसता व्यक्तिहरू विद्यमान छन् जुन पहिलेका संस्कार छोड्न सकेका छैनन् । एक-दुई जना बौद्ध धर्मका अनुयायीहरू समेत कुनै कुनैले छुआछुतको धारणा (भावना) अपनाई रहेको अर्थ हामीले महसूस गर्न सकिन्छ । बौद्ध धर्ममा भन्दा हिन्दू धर्ममा फन् गाढा जग बसालीरहेको सबै विदीतै होला । हिन्दू धर्मीहरू यो छुआछुत का भेदभावलाई मिटाउन समर्थ भएका छैनन् जस्तो लाग्छ । मतलब छोड्न हिचकिचाउँदछन् भन्नुमा कुनै अत्युक्ति नहोला ।

यस्तो किन हुन गयो ? यी सबै मानव मगजका उपज हुन् । मानव मात्रमा व्याप्त भइरहने यस्ता अन्धश्रद्धा तथा अशिक्षितताको कारणले गर्दा नै भएको हो । पहिलेको समाजमा शिक्षाको कुनै महत्त्व छैन । भन्नु शिक्षा

पढ्ने अधिकारबाट वञ्चित थिए । मुश्किलले सयकडा १० जवान मात्र शिक्षित हुन्थे । जनताले शिक्षा पाउने मौका कम । त्यसमा पनि १०४ वर्ष सम्मको लामो जहानिया राणा शासनले जनता सिक्षित होला भन्ने डरले अन्धकारमा ढकेल्दै राखेका थिए । यसरी शिक्षाबाट वञ्चित भए पछि ज्ञान विज्ञानको कुरा कसरी सोच्ने शक्ति हुन्थे । अनि मानव महत्त्वलाई पनि किन चिन्न सक्तथे । बल्ल प्रजातन्त्रको उदय भए पछि जनताले प्रजातन्त्र पाए साथै विस्तारै मौलिक हक पनि पाउँदै आए । देशव्यापी शिक्षाको प्रचार-प्रसार हुँदै आए । जनताले शिक्षा ग्रहण गर्ने समान अधिकार पाए । पहिलेका भावनाहरू शनैः शनैः लोप हुँदै गए । जन चेतना बढ्दै आए ।

यस्तो युगलाई हामी विकासको युग भने पनि अन्युक्ति नहोला । आजको युगमा अन्धश्रद्धा, अन्धविश्वासलाई कुनै ठाउँ छैन । यस्तो जमाना आइसकेको छ को छुन हुन्छ, को छुन हुँदैन भन्ने तर्क नै उठाउन सकिँदैन । सबैले काँधमा काँध मिलाएर काम गर्ने बेला भएको छ । फलानालाई छुन हुँदैन घिस्कालाई छुन हुँदैन भनेर कसैको चित्त दुखाउने बेला होइन । उच्च होस् या तल्लो जे जाती भए पनि सबै त्यही हाड, मासु, रगतकै जिउ नै न हो ? कि फलाना यस्तो, उस्तो जात भन्दैमा कुनै अरु पत्थरादिले निर्मित गरिराखेका शरीर ? यस्तो कदापि हुन सक्तैन । मानव भने पछि सबै उही हाड, मांस निर्मित शरीर नै हो ।

पश्चिमी जगतमा पनि रंगभेद, छुआछुटको कुरालाई लिएर कैयौं घटनाहरू घटेर गइसके । उदाहरण स्वरूप अमेरिकामा यस्तै रंगभेदले गर्दा कैयौं गृहकलह भएर गए, जसको फलस्वरूप राष्ट्रपति लिंकन, केनेडी तथा एक नेता लूथर किंगले ज्यान गुमाए । यिनीहरू जाती भेद-

वादको कट्टर विरोधी थिए । त्यस्तै भारतमा हरिजन उद्धारको निम्ति छुआछुट निमूल गर्ने विषयमा महात्मा गान्धीले ज्यान गुमाउनु पर्‍यो । आजसम्म पनि हिन्दू, मुस्लिम धर्मको नाममा सांप्रदायिक दंगा बराबर चलिरहेको कुरा समाचारमा प्रकाशित भएको हामी सुन्न पाइरहेका छौं । बुद्धको नीतिमा त्यस्तो अशान्तिको वातावरण आदि, लाई कुनै ठाउँ छैन । बुद्ध सधैं भन्नु हुन्थ्यो- “सबैलाई समान सम्झ ।” उहाँको नीति नै कुशल कर्म गरेर निर्वाणको मार्ग पत्ता लगाउनु थियो ।

यदि हामीले बुद्धका उपदेशहरूलाई हृदयमगम गरी भेदभाव, छुत अछुत धारणालाई एकातिर पन्छाई सही बाटोतिर लाग्न सक्थौं भने विश्वमा शान्ति नहोला भन्नेमा शंका छैन । उहाँको उपदेशमा कसैलाई पनि चित्त दुख्ने किसिमको कुरा छैन । उहाँ खाली बहुजन हित-सुख कसरी होला भन्ने चिन्ता लिनु हुन्थ्यो ।

बुद्ध अन्धश्रद्धाका कट्टर विरोधी थिए पनि । उहाँ सधैं सत्यको उपदेश मात्र दिनु हुन्थ्यो । उहाँको उपदेशमा जातिवाद तथा कर्मकाण्ड प्रति कुनै ठाउँ नै थिएन । जुन विद्या वा आचरणका धनी हुन्थे त्यही नै महान् कहलाउथ्यो ।

के उच्च, के तल्लो जाति सबै एकै आमाका सहोदर केटाकेटीहरू जस्तै । एकै ठाउँमा बसेर कुरा गर्न सक्तछन्, खान सक्तछन् । के हिन्दू, के मुसलमान, के क्रिश्चियन अथवा जुनसुकै धर्मावलम्बी किन नहोस् बौद्ध धर्म अनुशरण गर्न सक्तछन् ।

हुनत जातीपाती प्रथा हटाउन स्व० श्री ५ महेन्द्रबाट पनि महसूस गरी बक्सिएको थियो । जनता सबै एक जूट भई जात-पातको भेदभावलाई मिटाइ दिन आह्वान गरी बक्सेका थिए । जसको फलस्वरूप हाम्रो देशका

जनताले काँधमा काँध मिलाई काम गर्ने समान हुक पाउने मौका पाएका थिए । तर पनि हिन्दू बनाउँदा कट्टर धर्मपन्थीहरूले बाधा पुऱ्याउनमा कसर उठाउन बाकी राखेनन् । उनीहरूले यो कामलाई उस्तो रूचाएनन्, कसैले त अवैधसम्म भने पनि । हुन त हो चित्तको कुरा मन पर्नेले राजाको कुरा स्वीकारे, नपर्नेले आफ्नै धार्मिकतामा अडिग भई बसे । आखीरमा आएर यी धर्मपन्थीहरूले भेदभाव त्यागी नै दिनु पर्ने अवस्था आई सक्यो ।

एउटा कुरा स्वयम्भूमा बुद्ध मूर्ति स्थापना भइरहेका बौद्ध (मन्दिर), विहार (बहाल), बहील आदिमा जुनसुकै धर्मावलम्बी प्रवेश गरी दर्शन गर्न सक्तछन् भने प्रसिद्ध हिन्दू मन्दिर पशुपतिमा त भित्र पर्ने अष्ट्यारो जस्तो लाग्छ । महादेवले गर्दा हैन, बाहिर ढोकामा टाँसिएका रातो पाटी जसमा “हिन्दूहरूको लागि मात्र” भन्नेले गर्दा । यसबाट सिधै यो कुरा खट्ट्याउन सकिन्छ कि उक्त मन्दिरभित्र अरू धर्मावलम्बीहरूलाई प्रवेश गर्ने कुनै ठाउँ नै छैन जस्तो लाग्छ । धर्म भने पछि सबैको साझा हो । आर्य-अनार्य, बौद्ध र हिन्दू सबै धर्म एकै हुन् । बौद्ध धर्ममा कुनै अपवादहरू छैनन् । निर्मल छ, स्वच्छ छ । ज्ञानको भण्डारले भरिएको छ । यसलाई चिन्तन, मनन गर्दै लगेमा मनुष्य जीवनमा अवश्य पनि सुधार आउने छ । इच्छा लागे सबै धर्मावलम्बीहरूले बौद्ध धर्म ग्रहण गर्न सक्तछन् । कसैलाई कुनै किसिमको रोकावट यसमा छैन । कठोरता पनि छैन । यस्तो, उस्तो भनेर कुनै जातीको अपमानित गरी कसैको चित्त दुखाई दिने किसिमको कुरा यसमा छैन । यो धर्म पवित्र छ ।

हुनत आजको युग वैज्ञानिक युग हो । यस युगमा

भौतिक साधनको प्रचूर उत्पादनले होडबाजी चलिरहन्थ्यो । जसले गर्दा अणु-परमाणु आदि जस्ता अनेक घातक हातहतियारहरूको निर्माण भए । जसको फलस्वरूप विश्वमा कतै शान्ति भएन । संग्रामको आशंकाले सधैं पिरोलिरहन्थ्यो । भौतिक साधनले विश्व शान्तिलाई चीर कालसम्म स्थीर राख्न सकिँदैन र यस्तो वेला आध्यात्मिक सुखको आवश्यकता महसूस हुन आउँछ । भौतिक अवस्थामा सधैं तँ-तँ, म-म को होडबाजीको वातावरण उत्पन्न भइरहन्छन् भने आध्यात्मिकतामा सुख शान्ति । यदि शान्ति नायक गौतम बुद्धका उपदेशहरू विश्वका कुना कुनासम्म व्यापक प्रचार-प्रसार भएमा वा गर्ने संकमा सर्वत्र शान्तिको सूर्योदय नहोला भन्ने कुरामा शंका छैन । बुद्धको उपदेशले विश्वका जन-मानसका एक एक नशामा शान्तिको लहर सिर्जना गराई स्वच्छ वातावरण राख्नमा कुनै कसर बाकी राख्ने छैन भन्ने दृढ विश्वास लिन सकिन्छ ।

त्यसैले कसैलाई यस्तो, उस्तो भनेर होच्याएर कुरा गर्ने यो अवस्था छैन । “संसार एक दुःखमय चक्र हो” भन्ने बुद्धका सिद्धान्त अनुसार यो विश्व नै अनित्य, असार असत्य हो । अनित्य यो संसारमा कसैको संस्कार प्रति बत्ता लगाई छुआ छुतको भेदभाव लिएर लडीरहुनु युग सुहाउँदैन । यो मानवमात्रको महा भयानक भूल हुनेछ । स्वस्थ समाज, तथा जन-कल्याण र जीवन सुधार गर्नुछ भने सबैले बहुजन हित सुख कामना गरी पञ्चशील ग्रहण गर्न सिकाँ । यसैमा कुविचार कुचिन्तनका तर्क-वितर्कलाई मिटाई सच्चरित्र बन्नमा मद्दत पुग्ने अवश्यभावी छ । यो कुरा आजको युगको माँग हो । मानव मात्रलाई सत्यको मार्ग चिन्हाई दिने मुख्य साधन हो । अस्तु ।

धर्मशाकच्छा

धर्मशाकच्छा मण्डलको कार्यक्रम शुरु हुने लागेको बेला नया दुइ तीन जना युवकहरू आएर एकले प्रश्न गर्‍यो- बुद्ध धर्मको मूल लक्ष निर्वाण सुख प्राप्त गर्नु भन्छ । के त्यो निर्वाण भनेको ?

निर्वाण

शाकच्छा मण्डलको तर्फबाट उत्तर आयो- प्रश्न महत्त्वपूर्ण र अति गम्भीर विषय हो । धेरै नै अध्ययन गर्नु पर्ने विषय हो निर्वाण । पालि साहित्यमा उल्लेखित एउटा घटना प्रस्तुत गर्नु राम्रो होला जस्तो लाग्छ ।

एक समय भगवान बुद्ध श्रावस्तीमा अनाथपिण्डिक महाजनले बनाएको जेतवन आराममा बस्नु भएको थियो । सारिपुत्र महास्थविर पनि त्यहीं थियो ।

तथागतले भिक्षुहरूलाई सम्बोधन गर्दै भन्नु भयो- भिक्षु गण ! तिमीहरू धर्मको उत्तराधिकारी बन्नुपर्छ, भौतिक वस्तुहरूको होइन । किन भने मेरो मनमा तिमीहरू सबैको निम्ति दया छ, यस कारण मैले तिमीहरूलाई यो भन्दै छु । तथागत यत्ति भनी आसनबाट उठेर कुटीमा जानु भयो ।

सारिपुत्र बाकि रह्यो । अनि भिक्षुहरूले सारिपुत्र संग प्रार्थना गरे कि "निर्वाण भनेको के हो ? यो बताउनु हवस् ।"

अनि सारिपुत्र महास्थविरले भिक्षुहरूलाई सम्बोधन गर्दै भन्नु भयो- "भिक्षुगण ! तिमीहरूलाई थाहा छ कि

लोभ अकुशल धर्म हो, द्वेष अकुशल धर्म हो भनेर ।

यो लोभ र द्वेषबाट मोक्ष लाभ गर्ने उपाय मध्यम मार्ग हो, जुन हामीलाई आँखा दिने, ज्ञान दिने, शान्ति, प्रज्ञा, बोधि तथा निर्वाणतिर लैजाने हुन्छ ।

यो मध्यम मार्ग के ? यो अष्टांगिक मार्ग बाहेक अरु केही होइन, यही सम्यक दृष्टि, सम्यक संकल्प, सम्यक वचन, सम्यक कर्मान्त, सम्यक आजिविका (जीवन) सम्यक व्यायाम, सम्यक स्मृति तथा सम्यक समाधि । भिक्षुगण ! यही मध्यम मार्ग हो । क्रोध अकुशल धर्म हो, पटिष (विरोधाभास) अकुशल धर्म हो, ईर्ष्या र मात्सर्य अकुशल धर्म हो, कंजुसपन र लालच अकुशल धर्म हो, ढोंग, ठगी र चंचलता अकुशल धर्म हो, अभिमान अकुशल धर्म हो तेस्तै प्रमाद अकुशल धर्म हो ।

अभिमान र प्रमाद (बेहोशी) त्याग गर्नुको निम्ति मध्यम मार्ग हो जुन आँखा दिने, ज्ञान दिने, तथा शान्ति, प्रज्ञा र बोधिको तर्फ लैजाने हुन्छ । आर्य अष्टांगिक मार्ग नै अर्को नाम निर्वाण हो ।

यसरी महास्थविर सारिपुत्रले भन्नु भए पछि भिक्षुहरूले आनन्दित भएर त्यसलाई अनुमोदन गरे ।

पुनर्जन्म

अर्को एक जनले प्रश्न गरे- बुद्ध धर्म वैज्ञानिक छ रे तर पुनर्जन्ममा पनि विश्वास गरिन्छ, यस बारे स्पष्ट गरि दिनु हुन्छ कि ?

उत्तर— बुद्धधर्मअनुसार पुनर्जन्म छ भन्ने मात्र धारणा लिनु र पुनर्जन्म छैन भनी धारणा गर्नु यी दुवै अतिवाद हो । मध्यम मार्ग होइन । पुनर्जन्ममा मात्र विश्वास गर्दा शाश्वत दृष्टि (आत्मवाद) तथा पुनर्जन्मको बिल कुल विश्वास नगर्दा उच्छेद दृष्टि हुन सक्छ । तसर्थ बुद्धको उपदेशानुसार हामी दुवै अतिलाई त्याग्नु आवश्यक छ । हामीले पुनर्जन्मलाई मानेर यदि सदाचारमा आस्था नराखी अनैतिक व्यवहार गर्नु यो पनि ठीक छैन । फेरी पुनर्जन्म छैन भन्दै जथा भावी अनैतिक काम गरी रहनु पनि ठीक छैन । जसले सदाचारलाई पालन गरेको हुन्छ त्यसलाई जुनसुकै वादले पनि फायदा नै हुन आउँछ । तसर्थ हामीले पुनर्जन्म र स्वर्ग नर्कलाई ध्यान गर्न भन्दा सदाचार तर्फ ध्यान दिएर बहुजनहित हुने काम गरी आफ्नो हृदयलाई पवित्र गर्नु पर्छ ।

श्राद्ध

अर्को एक जनाले प्रश्न गर्‍यो— दिवंगत भएका व्यक्तिहरूको उद्देश्यले दान दिएको तिनीहरूलाई प्राप्त हुन्छ ?

भगवान बुद्धको कथनानुसार दिवंगत भइ सकेका व्यक्तिहरूको उद्देश्यले दान दिएको प्राप्त हुने र प्राप्त नहुने दुइ थरिका मानिसहरू छन् । निष्कर्ष यहि हो कि दाताको चित्त शुद्ध हुनु, दान वस्तु शुद्ध हुनु र त्यो दानको पुण्य परलोक गएको व्यक्तिले आशा गरेको हुनु यी तीन अङ्ग पूर्ण भएको दान मात्र तिनले पाउँछ अन्यथा त्यो दान द्वारा प्राप्त पुण्य दिवंगत हुने व्यक्तिको निमित्त लाभ

दायक हुन सक्तैन । यो केवल दाताको र (प्रति ग्राहकको) चित्त प्रसन्न तथा आफ्नो कर्तव्य पालन मात्र हुन जान्छ ।

शीलग्रहण

प्रश्न— शील ग्रहण गरे मात्र धर्म प्रचार हुन्छ ?

उत्तर— शील ग्रहण गरे मात्र बुद्ध धर्म प्रचार हुने होइन बल्कि शील ग्रहण अनुसार काम गरेर गाउँ (गाउँमा गइ बुद्धको व्यवहारिक पक्ष सिद्धान्त बताई) आदर्श दिन सके मात्र बुद्ध धर्म प्रचार हुन सक्छ । बुद्ध धर्म आठम्बर धर्म होइन, कर्तव्य परायण हुनु पर्ने धर्म हो । आफ्नो चरित्र बलले अरूलाई असल तुल्याउन सम्पन्न हुन्छ । यसरी (धर्म प्रचार हुनलाई तथा) व्यक्ति असल हुनलाई वातावरण पनि असल हुनु पर्छ । बुद्धले आफु असल भएर नै अंगुलिमाल जस्ता दानबलाई सुघार्न सक्नु भएको हो भन्नु भयो ।

एक जना सदस्यले भन्नु भयो— बुद्ध धर्मको प्रचार केवल काठमाडौंमा मात्र सीमित राख्नु भएन । नेवार-हरू मात्र बौद्ध होइन । हामी गुरूङ शेरचन, गौचन र शेर्पाहरू पनि बौद्ध हुन् । बुद्ध धर्मको लक्ष्य समाजको कृति र कुस्कारलाई सुधार गर्नु हो । बुद्ध धर्मको जन्म भएको पनि त्यहि उद्देश्य लिएर हो जस्तो लाग्छ । बौद्ध धर्म व्यवस्थित ढंगले विकाश हुनु पर्छ । तसर्थ प्रयोगात्मक ढंगले बुद्ध धर्मको प्रचार हुनु पर्छ । यसको निमित्त आवश्यक संगठनको साथै बौद्ध धर्मको यथार्थ ज्ञान हुनु नितान्त आवश्यक छ अनि मात्र बुद्ध धर्मले मानव कल्याण गरी जनहित गर्न सकिन्छ ।

जिमि पासापिं भिक्षु जूवन

२०३३ माघ महीनाय बुद्ध जन्म भूमि लुम्बिनीस फिं स्वम्ह भिक्षु जूगु दु । छुं दिनया लागी जक भिक्षु जूगु खः । वेर्कापि खः श्री तीर्थनारायण, श्री नाति, श्री व्यखारत्त, श्री हर्ष बहादुर, श्री घन बहादुर, श्री पद्मलाल, श्री राम रत्त, श्री राजभाइ, श्री कालु उपासक, श्री प्रकाश, श्री द्वारिका नारायण, श्री कृष्ण बहादुर, श्री मक्खण लाल । प्रस्तुत “जिमि पासापिं भिक्षु जूवन” घागु कविता अबले हे च्वया आनन्द भूमि प्रकाशनार्थं छोया है तगु खः । अबले सिकं ध्व कविता आ महत्त्वपूर्ण जू ले ताः । भिक्षु जीवनं आ हाकनं गृहस्थी जुइ धुं कु पिनि लागीं स्मरणीय जू । (सम्पादक)

१

जिमि पासापिं भिक्षु जूवन !
अले जित छत्थुं जूवन
हर्ष, रोमाञ्च, आनन्द व ईर्ष्या !
नेपा देया पवित्र स्थल लुम्बिनी
गन नी खुस दँ न्हो
विश्व शान्तिया प्रवर्तक
समतादर्श ज्ञानया मूल
विश्व ज्योति प्रकट जुल
उगु हे थासे भिक्षु जूवन !
अले गुम्हसें म्हासुगु वम्त्रं पुना
व हे वस्त्रया सिचुगु जःले
विश्व ब्रह्माण्डे अमृत ज्ञान होला विज्यात
व थें हे म्हासुगु वस्त्रं पुं वन !
अकिं जित हर्ष जुल !
अति हर्ष जुल !

२

जिमि पासापिं भिक्षु जूवन !
म्हिग तकं थः जक कतिलासां त्यो मत्यो मधाइपिं
छ्याङ्छिड्ड हाला कपिन्त नुगले स्याकिपिं
नायूगु सः पिकया छ्योलं न्यकू ताइपिं

आवंली

राग द्वेष मोह व तृष्णा यात छ्या छ्या याना,
प्राणघात, अदत्तादान, काममिथ्याचार,
संफप्रलाप, अभिध्या, व्यापाद, मिथ्यादृष्टि
थुजागु दश अकुशल कर्म यायूगुली न्ह्यज्याइम्ह,
अति चञ्चलम्ह !
अति बल्लाम्ह चित्तयात बल्लाक चीपिं
सदा नं फलदायी मधुर वाणी पिज्वैपिं
सदा नं करुणां जागु मिखां स्वैपिं जूवन
अकिं जित रोमाञ्च जुल !
अति रोमाञ्च जुल !

३

जिमि पासापिं भिक्षु जूवन !
अनित्य दुःख अनात्मा म्हसीका
दको आसूव क्षय याना
चतुरार्य सत्यया तुतां चूया
आर्य अष्टांगीक मार्गया लेँ लिना,
अनागामी, सकृदागामी, अहंत् फल लाना
निरालम्ब, निराकार निर्वाण सुख प्राप्ती पाखे
न्ह्यज्याइपिं
लसकुस याये योग्यपिं

दान दक्षिणा बीलोपि
लोकया पुण्य क्षेत्र समान ज्वीपि जूवन !
अकि जित आनन्द जुल !
अति आनन्द जुल !

४

जिमि पासार्पि भिक्षु जूवन !
आः
गुम्हेस्यां धया जुल !
इमिसं बुद्धया अंश कावन
इमिसं निर्वाण प्राप्तिया लँ छूवन !
गुलिं हाला जुल
आहा ! गपायसकं भिक्षु बांलागु ज्या यावन !
उखे वंसां वहे खँ !
थुखे वंसां वहे खँ !
न्हाथाय वंसां वहे खँ !

मानों स्वर्ग मध्ये पाता सकभनं हुनुनुनु-
श्वया च्वथें वहे खँ !
अहो ! गपायसकं बयान !
गपाय धंगु प्रशंसा !
अकि जितला साप हे ईष्यां लगे जूवन बा !
दुनें निसें घ्याता घ्याता म्हुया
अय्या थय्या मदेक
ईष्यां पिहाँवल बा !
जि नं इपि स्वया छुकम धाय्के मासे वथें च्वं !
काचाक्क जिनं म्हासुगु वस्त्रं पुना
सकसियां न्होने दँ ज्वी मासे वथें च्वं ।
अहो !
न्हैसा !
आसे रे !
स्वय्नी !

★

भिक्षु अमृतानन्द द्वारा सम्पादित

बौद्ध साहित्यका असूह्य रत्नहरू

१) बुद्धकालीन ब्राह्मण	भाग १	७/-	(पृ० ५०१)
२) बुद्धकालीन गृहस्थीहरू	"	८/-	(पृ० ५८१)
३) बुद्धकालीन राजपरिवार	"	१०/-	(पृ० ६६५)
४) बुद्धकालीन महिलाहरू	"	८/-	(पृ० ५५६)
५) बुद्धकालीन परिव्राजकहरू	"	१६/-	(पृ० ७६६)
६) बुद्धकालीन श्रावक-चरित	"	६/-	(पृ० ३७८)
७) बुद्धकालीन श्राविका-चरित	"	२२/-	(पृ० १००६)
८) बुद्धकालीन ब्रह्मादिदेव	"	१८/-	(पृ० ६३८)
९) बुद्धकालीन प्रेतकथा	"	१०/-	(पृ० ३८२)
१०) बुद्धकालीन विमानकथा	"	१२/-	(पृ० ४०४)
११) बुद्धकालीन ग्रन्थहरूको विषय सूची	"	५/-	
१२) बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-२	"	१५/-	(पृ० ५४३)
१३) बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-३	"	१७/-	(पृ० ६१७)
१४) बुद्धकालीन गृहस्थी भाग-२	"	१५/-	(पृ० ५४२)

प्रतीक्षामा बुद्धकालीन गृहस्थीहरू भाग-३

यी पुस्तकहरू पाइने ठेगाना :

आनन्दकुटा, स्वयम्भू

हेराकाजी सुइका, नागबहाल, ललितपुर

भिच्छुगणया संसारे दुहाँ वनाबले....

सम्पादकज,

नुगले साप मन्ह्यो मन्ह्यो छगू खँ वया च्वंगुलि प्वंके मास्ती वल । अपिनिगु आज्ञा दःसा जि बौद्ध धका संसारे फुति याइम्ह चिनःम्ह खाथे च्वने माल धयागु खँ छकूचा न्यंके मास्ती वो । श्व सुधार या लागी सुकाव जक खः ।

जि जन्म बौद्ध जुया धुं-धुपांय, स्वाँ ज्वना जक भगवान बुद्ध याथाय् वनीम्ह मखु प्रतिपत्ति पूजा (व्यवहार बाँलाका ज्या याना यंकेगु) खँ नं छुं न्यना तयाम्ह खः । बुद्धयात धर्मया गुरु जक मखु, छम्ह समाज सेवकया रूप व दार्शनिकया रूप नं माने याना वया च्वनाम्ह खः । सिद्धार्थ कुमार गथे जुया बुद्ध जुल धका धयागु खँ निसें कया प्रजापति गौतमीयात गथे याना भिक्षुणी याना बिल धयागु खँ नं न्यना तयाम्ह खः । अले मिसा मिजं यात व मिजं नं मिसायात बुद्ध गथे स्वेमा धका धयातगु नं न्यना तयागु दु । अले आनन्द भन्ते नं ववजातम्ह जक मखु लःहे चले मजूम्ह मिसाया पाखें लः त्वना बिज्यागु बाखें नं न्यना तयागु दु । थुजो थुजोगु मानव वादी कारण व घटनाँ याना जि बौद्ध धया ज्वी साप लेता वो अले गर्व नं ज्वीगु । न्ह्याम्हसितं नं बुद्धया सिद्धान्त न्ह्योने तया जिमिगु थेरवादी समाजयापि ला थुलि प्रगति-शील व विकसित धका खँ कनेगु । गुगु आः मन् मात्र फुकक अथे हे खः हाकु तुयु धैगु, तःमि चीमि धैगु मदु,

आदि धका मानव अधिकार दिवस आः तिनि माने याना वया च्वंगु । श्व खँ २५०० दँ न्हापा हे बुद्धं स्यना कना थके धुं कुगु खः । विकासया लँपुइ मिसा व मिज्या बिचे छुं फरक मदु । निम्हस्याँ उलि हे अधिकार व कर्तव्य दु । अले अधिकार दु धका गुगु ज्या थौया संसारं माने याना वया च्वन व बुद्धं थःगु पाले भिक्षु मौद्गल्यायन यात ऋद्धि प्राप्त जूगुलिइ अग्र पदवी बिया बिज्याथे मिसा तेगुली उप्पलवण्णा भिक्षुणी यात अग्र पदवी बिया बिज्यागु दु । मिजंतेगुली भिक्षु कुमार काश्यप यात बाखें कनेगुली अग्र पदवी ब्यू थें मिसातेगुली धम्मदिसा यात अग्र पदवी बिया तगु खने दु । अथे हे सारिपुत्र यात प्रज्ञा दुपि मध्ये अग्रम्ह धका पदवी बिया तःथें मिसाते गुली भिक्षुणी खेमा यात अग्र पदवी बिया तगु दु । थुगु किसिमं व मेमेगु यकको कारणं समानाधिकार ब्यूगु खने दु ।

श्व फुककं खँ याना जि बौद्ध धका लुमं लुमं फन आनन्द जुइगु । म्हासुपि भिक्षुपि गनं खंसा नं दुनुगलं निसें लेता भेबिया ल्हा जोरे याना छुं कुछुना वन्दना याय्गु । अले अबौद्ध तसें की भन्ते पिनि व्यवहारया वारे चर्चा याइ बले बा छुं धाइबले अथे खँ हे मखु धका त्वाय्गु । छायाँ धासा बुद्धया उलि मछि खँ न्यने धुंका जि बुद्धया खवापालं पुया तःपिन्त गथे जि अनादर याय्

फे ? न्ह्याम्हस्यां न्ह्यागुं धासां फल सःगु सिमाय् मनुतसें
अप्पां कयकीनि धका जिगु नुगले भन्ते (भिक्षु) पिनि
प्रति कन जक श्रद्धा बुया वैगु बुंगा चाय लः बुइ थें ।

सम्पादकज्यू, छम्ह मती मलूथें घटनाः छगू जुल गुकि
जिगु श्रद्धारूपी ब्वंगाचाय लोहेंतं प्वाः ती थें थप्प हे
छक दित । हानं लुमन बुद्धं धया तगु हे दु नि वामा
नाप धाय्मा नं बुया वो । बुइं वाउक बुया वल धायवन्तुं
फुक्कं वामा भापी मज्यू । छखें ला वामां व धाय् मां छुटे
यायगु मौका वल धयार्थें नं मती वल ।

सम्पादकज्यू जि भ्रमे लागु खःसा गुगु कथं जित
थुइकेमा थुइका बिज्याहुं । जि छम्ह उपासिका
खः । थ्व घटना अपायसकं तःधंगु ला मखु थें च्वं एनं
उपेक्षा नं याय् मज्यू थें च्वं । थ्व ताहाकगु पौ च्वे मागु
छाय् धयागु घटना आ जि कने तेना ।

उखुनु तिनिया खँ खः । छम्ह जिमि पाजु पिथाय्
महापरित्राण धाल । थ्व खँ न्यना साप हर्षं जिगु मन
भे भे बिल । उखुनु सुथं निसें लिमलाका जुया । अले
सन्ध्याकाःई जुसां निसें भन्तेपि बिज्याना च्वन । भन्तेपि
फो फो बिज्यावले फुक्कस्यां मन चँ चं धाः । भन्तेपि
बिज्याःलिसे भन्ते वन्दना व गुरुमां वन्दना धका तले थत
यंका च्वना । गुम्हं भन्तेपिसं सुखी जुइमा धका ल्हा
स्होना सुवा व्युव्युं बिज्यात । गुम्हं मुसुक्क न्हिला
स्वीकार यायां बिज्यात । मनुते मने स्वां हो । साक्षात्
भगवान् बुद्ध हे बिज्यागु मिखाय् लुइका च्वना च्वन ।
अले उकी मध्ये गुम्हं भन्तेपित “वन्दना” धाःसां गुम्हक
च्वना स्वेहे राजदरबारं पिहाँ वोम्ह जुजु धाय्ला बा
हिमालयं ऋद्धि ब्वया वोम्ह तःधंम्ह समाधि प्राप्तम्ह
संसारे च्वने म्वाले धुं कुम्ह भिक्षु थें धाय्ला गथे च्वंम्ह
धाय् जुइक वन्दना या लिसः तक नं मव्युसे सरासर थाहाँ

बिज्यात ।

जातक वाखँ छपु लुमं गृहस्थीतसें हाइिका तइबले हे
दीर्घायु जुइमा धका भिक्षु पिसं धायमागु । जिमिसं
“वन्दना” यानागु यात खँ हे मखँ पह याना व मता
छु याना धस्वाना बिज्यागु खँबले नुगले तिकक मिन ।
अंगयात वन्दना यानार्थें जुल । मियात थ्यूसा मि पुकासां
प्रति कृया याः । तर मनु जुया मनूनं मनुयात मुसुक्क
छक मन्हिलेगु धयागु भचा मिले मजू थें ताः । वन्दना
याइबले मुसुक्क न्हिले मज्यू धयागु नियम जा दै मखुथें
च्वं । सुं उपासक उपासिका पिसं वन्दना (नमस्कार)
याइबले म्हुतुं सुवा बी मफुसां छुं प्रतिक्रिया क्यने माथें
जि ताया । छाय् धासा मनुते न्ह्याबलें थः स्वया गुणं
च्वेलापिसं थःत सुवा (आशीर्वाद) व्युगु न्यनेत इच्छा
ज्वीगु । अज्योबले गुम्हक अंगः थें च्वनेगु मिले मजूथें च्वं ।
अथे धका फी बुडा बुडी तसें १२० दँ आयु दुम्ह ज्वीमा
बा काय् छम्ह देमा धाय्मा धैगु जिगु खँ मखु ।

मेगु छगू खँ न्ह्यमथसे च्वने मफु । भन्तेपि तले
व्वना यंकल । Star Orange सुन्तला रस दुगु सिसि
छगः छगः त्वंकेगु ज्या जुल । अले जिगु न्हायपनं ताल
छम्ह भन्तेनं धया च्वंगु सर्वतला मखु कोकाकोला जक
त्वना वा त्वना बिज्याः । थ्व खँ न्यना गजब चाल ।
भोजन यायबले उपासक पिसं लः मल्हाक ने मज्यूपि
भन्तेपिनि सर्वत त्वंकलं “सर्वत मखु कोकाकोला माः”
धाइपि भन्तेपि पिहाँ वल । मनुते श्रद्धां व्युगु चीज
यात ग्रहण यायगु नियम दुपिनि व माः थ्व माः धका
धाइगु चलन जुया वल । थथे हे जुल धासा गुजुपिसं
पुजा याय् थ्व माः व माः, थ्व मदेकं पूजा जुइला,
ऐला मदेकं चचा हाले फैला धाय्थें जागु खँ जुइ ।

अनंलि धुमधाम परित्राण पाठ जुल । निम्ह निम्ह भन्तेपि चवना । अले हालेबले कथु सुइ धका ववालः यागु थमंस न्होने तथा तगु दु । अले जि छक निक मण्डपे दुहाँ वना भन्ते पिनि भ्लाशे ववालः दुला धका स्वः जुया । मदुसा तयानं बिया । थःगु श्रद्धां फक्कोला मनूतेसं याहे याइ । थुकथं निको स्वको मण्डपे दुहाँ वने धुंका थेक्क जि मण्डप चाःह्य वना बले परित्राण न्यना च्वपि बुढीपि मध्ये छम्ह बुढीं जितः स ता धाल— “ए नानि ! की मिसात अथे मण्डपे दुहाँ वने मज्यू ।” अले न्हिला छुं नं मधया । तर मती वन न्हापां भन्तेपि मण्डपे जायक चवना महापरित्राण पाठ याइबले दातापि नापं मिसात नं भन्ते पिनि मुले लिधने थें थीक हे कात्तु कावक चवने ज्यू मेपि मिसात जक दुहाँ वने मज्यू । थ्व नियम गज्योगु थ्वीके मफु । हानं मिसाते हे मिसात प्रति क्वपुंगु विचार दनि अले गनं जी ।

उखनु अथें जुल । कन्हे खनु बुद्ध पूजा धुंका दान कायेत भन्तेपि व अनगारिका गुरूमापि कोलाकं फेतुना विज्यात । उपासक उपासिकापि थथःगु श्रद्धा अनुसारं दान व्यु व्यु वन । मुसुमुसु न्ह्यु न्ह्यु फुक्कसिया कया चवन बिया चवन । गुम्हं गुम्हं भन्तेपिसं मिसातसें बी हःगु गोलुपाते च्वंगु ध्यबा जक कया जाकि इमित हे अन प्वंकी धका मिसातेगु लहातं मका । व भन्ते पिनि मिसातसें थी धका गोलुपाः लहाःते मकागु नं मस्यु छाय्थें । तर ध्यबा घासा काल ।

अनं लिपा भोजनया ई जुल । फुक्कसितं भोजन याकल । अले भोजन लिसा तेगु ई जूबले जि भोजन ज्वना वना । उबले जित बिचे छम्हस्यां गन । अले धाल— ए ! पसि स्यूपि वे मते धाल, मिजंतेत छोया व्यु” धाल । अले जि छया याय् थें धया ‘ए मिजं ते जक

भन्ते का मखुला ? मिजंतेत जक पुण्यका मखुला ? की मिसाते भन्ते मखुला ?

भोजन सिधल । अले मसला इनेगु पाः वल । थेक्क स्वयां अन सुं मदु । भन्ते पिनि तुसिला सुम्क चवना च्वंगुलि जि मसला दुगु किस्ति छम्ह छम्ह भन्ते पिनि न्होने व्वे यंका । सरासर फुक्कसिनं काल । तर बिचे छम्ह भन्ते नं किस्ति क्वे दिकि नं धागु मखु स्वेहे तमोम्ह थें जिगु लहाती च्वगु किस्ति स्वाहाय्का क्वे तल । न नं मवा । थःत योगु छता निता काल । अले हानं जि किस्ति न्ह्याकु न्ह्याकु मेथाय् यंका । मेम्ह छम्ह भन्ते नं “क्वेति” धाल । भचा न्ह्याके धुंका हानं भन्ते छम्हस्यां अन वना च्वंम्ह मिजं छम्हसित कयना वयात वीकि धाल । उलि धाय् व जितः ला साप सुख मताल । अले तिति थःम्हं चाल ए ! जि मिसा खनि । मिसां व्यूगु जुया किस्ति वेति धागु खनि धका चाल । यदि मिसातसें व्यूगु मज्यूगु खःसा मसला काय् हे छाय् मागु ? यदि मिसातसें थ्यूगु व व्यूगु हे काय् मज्यू धैंगु ख सा ने मज्यू धैंगु खःसा मिसातसें व्यूगु दान छाय् काय्गु ? मिसातसें थूगु भोजन छाय् याय्गु ?

सम्पादकजु, थ्व हे चिची धंगु घटनां जिगु मने थौं धौ बजि वाय्का बिल । द्वं विद्वं क्षमा ।

उपासिका मैजु, भिक्षु पिनिगु व्यवहार सुधार यायया लागी सुकाव बिया हगु मनासीब ताया । जंगले यक्वं सिमात दु । उकी छमानिमा वेजात्रिय नं दै फु । वामा पिना धाय्मा नं बुया वेफु वथें तुं भिक्षु पिनि पुचले नं दे फु । मिसात व भिक्षु पिनि बिचे या खें यक्वं ताहाक तिति । तर मिसा तसें व्यूगु तप्यंक काय्गु व मिसातेत तप्यंक वीगु भिक्षु नियमे छुं आपत्ति खने मदु । अथे

मकायगु बुद्ध धर्म मखु । थाइलैण्ड छथाय् जक मिसातसें दान बी बले भिक्षु पिसं तप्यंक मकायगु चलन दु । लंकाय् बर्माय् व मेमेगु देशे अथे चलन मडु ।

लंकाय् जूसा महापरित्राण मण्डपे ला गृहस्थी सुं नं दुहाँ वने मज्यू । चाहे मिसा चाहे मिजं श्रामणेर हे दुकाइ मखु । फीथाय् ला श्रामणेर तसें परित्राण पाठ याय्माः । दातापि व दाता माँपि नं मण्डपे दुने हे फेतुके माः । भन्तेपि थीक कात्तु कावक च्वने माः । ध्व नं नियम यात मलो । एसां नेपा यागु हावा पानि यात त्वगु धाय् माल ।

उपासिका मैजु, थुजोगु खे च्यूता तया च्वनेगु मने अशान्ति जक जुया च्वनी ।

खजा भिक्षु पिनिगु जीवन अप्पसन्ना नं पसादाय, पसन्नानं भित्तयो भावाय” अर्थात् अप्रसन्न पिन्त प्रसन्न यायया लागी व प्रसन्न पिन्त कन ले ताय्केया लागी ज्वीमा धका बुद्धं धया बिज्यागु दु तर अन्धविश्वासया ज्याय् मखु । भिक्षु पिस थथगु पह श्रद्धालु पिनि यो मयो धयागु मचाय्फु । थज्योगु खँ सीक्य बी मा धयागु बिचार उपासिकाया चिट्ठी थुकी प्रकाशित याना च्वना ।

(सम्पादक)

बौद्ध गतिविधि—

होलन्दी विहारयात चन्दा

विश्वस्त सूत्र अनुसार पाल्पा तानसेन होलन्दी बुद्ध विहारया निम्ति प्राप्त जुया च्वंगु रू. ४७३७५/- (सत-चालीस हजार तीनसय पचहत्तर रूपैया) उक्त विहार निर्माण समितिया उपाध्यक्ष भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविर-यात भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरं छोया विज्यागु समाचार दु ।

श्रामणेरपि प्यम्ह श्रीलंका प्रस्थान

श्री लंकाया प्रसिद्ध विद्योदय परिवेण (विद्यालय) (Premier Institution for oriental Studies) पाखें पालि भाषा व बुद्ध धर्म अध्ययन

याय्त न्यादया लागी न्यागु छात्र वृत्ति प्रदान याना नेपाली बौद्ध युवक न्याम्ह उक्त विद्यालये छोया हि धका अनुरोध पत्र भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरयात छोया हनु अनुसार भोँतया (बनेपा) ध्यानकुटी विहारेहे प्रवर्तित जुया पालि भाय अध्ययन याना च्वपि श्रामणेर सीवली श्रामणेर यस, श्रामणेर राहुल, रामणेर राष्ट्रपाल व ध्यानकुटीसं छिन्हुया लागी श्रामणेर ज्वी धुं कुम्ह ज्ञानस्थान स्थापित नापं न्याम्ह २०३६ श्रावण ९ गते नेपायगु हवाइ जहाजं श्रीलंका प्रस्थान यागु दु । न्याम्हं कोच्ची शहरया दश्वी लागु विद्योदय परिवेणे न्यादं च्वना पालि भाय व बुद्ध धर्म च्वना बिज्याइ ।

धर्मचक्र दिवस

२०३६ असार २५ गते आनन्दकुटी विहारे असार पुन्ही खुनु स्वयम्भू ज्ञानमाला भजनं लिपा भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर पाखें दसशील, अष्टशील व पञ्चशील प्रदान जुल । अनं लिपा भिक्षु अश्वघोषं बुद्धपूजा याके न्ह्यो असार पुन्हीयात धर्मचक्र दिवस धाइ धया बिज्यात । छाया घासा थौया दिने भगवान बुद्धं न्हापां सारनाथे धर्मचक्र सूत्र देशना याना बिज्यात । थौया दिने सिद्धार्थ-कुमार मर्या गभे दुहाँ बिज्यागु, राजदरवार तोता पिहाँ बिज्यागु नं घटना जूगु जुल । थौं हे भिक्षु पिनि स्वला-तक वर्षावास धका अधिष्ठान नं याना बिज्याइगु खँ न्ह्यथना बिज्यात ।

अनं लिपा भिक्षु कुमार काश्यप धर्म देशना याना बिज्यात । वसपोलं धया बिज्यात- भगवान् बुद्धया वचन अनुसार तिसा वसतं तिया बांलाका चवंम्ह जूसां यदि चाल चलन बांलाका, शान्त दान्त जुया, शुद्धगु ब्रह्मचारी जुया सकल प्राणि पिनि उपरे दया करुणा तथा चवं चवन धासा वयात श्रमण धाइ ।

आचरण बांलाकेगु वा चाल चलन बांलाकेगु धयागु छु ? थव शरीर, वचन व मन यात दमन याय्गु, शरीरं योयोथे ज्या मयाय्गु, मखु मखुगु खँ मल्हाय्गु व भवामद्गु कल्पना मयाकेत कुत याय्गु यात चाला बांलाकेगु धाइ । मेखतं धाय्माल धासा कुशल कर्म याय्गु अथवा दश अकुशलं वचे ज्वीगु यात समचर्या धाइ ।

इन्द्रिय दमन याय्गु तरिका दु- रूप खने मात्र उकी भूले मज्जीगु व रूप खनेवं अग प्रत्यंग अर्थात मिखा बांला, न्हाय बांला, म्ह बांला आदि कल्पना याना रस मकायगु । थुकथं इन्द्रिय दमन याय् फुसा बांलाका जूसां वयात ब्रह्मचारी धाइ ।

श्री पूर्णकाजी उपासकं आषाढपुन्ही धयागु कविता
व्वना न्यंकुगु दु ।

बोधि विहारे धर्मचक्र देशना

वंगु असार पुन्ही खुनुं निसें किण्डोल स्कि्त बोधि विहारे धर्मचक्र सूत्रया वारे सप्ताह देशना जुल । धर्म देशना याना बिज्यापि भिक्षुपि—

भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर, भिक्षु प्रजारश्मि, भिक्षु अश्वघोष, भिक्षु विवेकानन्द, भिक्षु कुमार काश्यप, भिक्षु सुमंगल ।

सिधखुनु सुथे बुद्ध पूजा व धर्म देशना भिक्षु कुमार काश्यप पाखें सम्पन्न जुल । थुगु धर्मचक्र देशना कार्यक्रमया आयोजक सुचित्तो अनगारिका खः । धर्मचक्र मूद्राम्ह बुद्ध मूर्ति स्थापना याना न्हूगु बोधि विहार निर्माण जूगुया अप-लक्षे थव कार्यक्रम जूगु समाचार दु ।

गण महाविहारे बुद्ध पूजा

धर्मकीर्ति विहारं ले छक न्यायका वया चवंगु कथं ३० असार २०३६ शनिवार खुनु ये गणमहाविहारे फ फ धायक बुद्ध पूजा सम्पन्न जुल ।

भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर पाखें पञ्चशील प्रदान ज्वी थुंका स्वागत भावण याना धम्मवती अनगारिकां धया बिज्यात- धर्म यायबले नं मन स्यनकि गति ताले मलाय्यो । अर्थात मति मभिनकि गति भिनि मखु । थव बुद्ध पूजा याना चवनागु मन शुद्ध याय्त खः । ज्ञानं पूर्णगु चित्तं पुण्य कर्म याय फुसा फल यक्व प्राप्त ज्वी । मेपिसं धाय्का धर्म यायगु सिकं थःगु मनं छना यानागु पुण्यया फल अपो दु । थःम्हं यानागु पुण्य छगू जक कीत भरोसा दु, न्ह्यावले की ल्य ल्य वइ ।

भिक्षु अश्वघोषं बुद्धमा तुगले न्ह्याबले करुणा जाइ च्वंगु दु धयागु घटनात्मक खँ कना बुद्ध पूजा याका बिज्यात ।

धर्म प्रचार

अनलि भिक्षु सुदर्शनं धर्म देशनां याना धया बिज्यात- भगवान बुद्ध यागु धर्म प्रचार याइपिसं अनेक प्रकारयागु दुःख कष्ट सह याय् फेकेमा । बुद्धं मनूतेगु हित सुखया लागि अनुकम्पा तथा धर्म प्रचार याना बिज्यात । पुण्ण धयाम्ह भिक्षु साप हारापि मनूत दूगु सुनापरन्त धयागु गामे धर्मप्रचार या बिज्यागु लुम्वय बह जू ।

वसपोलं अन्तराष्ट्रिय जगते बुद्ध धर्म प्रचार व सुरक्षा जुया च्वंगु ऐतिहासिक तथ्य कथं व्याख्या याना धया बिज्यात- अशोक महाराजां थः काय् महेन्द्र व म्हाय् संघमित्रा पित्त भिक्षु भिक्षुणी याना श्रीलंकाय् धर्म प्रचार याके छोया बुद्ध धर्म प्रचार यात । नेपाल नं तिब्बते धर्म प्रचार जुल । अन लिपा चीने नं बुद्ध धर्म प्रचार जुल । धातयें धाय् माल धासा बुद्ध धर्मया सफूत ज्यान पाना चीने सुरक्षा याना तपि बौद्ध भिक्षुपि खः धयागु खँ प्रमाण बीत चीनया भिक्षु फाहियानयागु तपस्या चर्चा याना बिज्यात । धर्म प्रचार याय्गु व धर्म सुरक्षाया निरिति न्हापायापि भिक्षुपिसं आत्मविश्वास तथा हिमालय गया देश विदेश वन । फाहियान भिक्षु साप दुःख सिया धर्मया सफूत रक्षा यायत तःधंगु तपस्या याय् माल । फाहियानया अर्थ खः धर्मकीर्ति अर्थात धर्मया रश्मि फैले जूम्ह ।

नेपाया इतिहासया चर्चा याना धया बिज्यात- नेपाले हिन्दू बौद्ध निगू धर्मयापि जुजु पिसं राज्य याय् धुकल । नेपाया इतिहासकारतसें थ्व हिन्दू जुजु खः थ्व जुजु बौद्ध धर्मयात स्नेहता गुहालि व्यूगु दु धका उल्लेख याना तः थें बौद्ध जुजु हिन्दू धर्म यात नं स्नेह पूर्वक सहनुभूति तः

माने या धयागु गनं छगू वाक्य हे च्वया मतगु छगू विचारणीयगु खँ खः । अपशोचया खँ ला बौद्ध जुजु पिनगु युग यात अन्धकार युग धका उल्लेख याना तगु दु । थुकिया उल्टा हिन्दू जुजुया युग उज्ज्वल धका उल्लेख दु । थ्व इतिहासकारतेगु पक्षपातगु खँ धायफु धका धया बिज्यात ।

नेपाले धर्म सुरक्षा जुया च्वंगु कलाकार तेगु दूरदर्शि ज्ञानं याना खः धयागु चर्चा याना वसपोलं धया बिज्यात- नेपाया बहा बहीली बौद्ध कलां जागु धवाखा, तोरण, ऊया आदि स बुक्ता किया देका तगुलि थौं तकनं कीथाय् बौद्ध संस्कृति सुरक्षा जुया च्वन ।

अन्ते धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी पाखें सुश्री सुमन कमलं धन्यवाद बिया धया दिल बुद्ध छम्ह “एशिया या ज्योति” Light of Asia खः धका । थ्व गुकोगु बुद्ध पूजा खः ।

थ्वयां लिपाया बुद्ध पूजा श्रावण २६ गते बलम्बुइ जुइगु दु ।

न्हापांगु “बुद्ध व बुद्ध धर्म” सम्बन्धी

न्ह्यासः लिसः कासा

यल, आषाढ २५ गते सोमवार । आषाढ पुन्हीया लसताय् दीपकर परियत्ति शिक्षालय (नागबहाल) या स्वसालय् न्हापांगु अन्तर उपत्यका व्यापी “नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षा” या दश्वी “बुद्ध व बुद्ध धर्म” सम्बन्धी न्ह्यासः लिसः कासा सुसम्पन्न जुल ।

थुगु कासाय् न्यागू पुचःलं भाग कागु दु । भाग कागु पुचःया नां थये ख ।

१) यशोधरा बौद्ध विद्यालय यल थैना

२) मुनि विहार स्वप, इनाचो

३) गण महाविहार ये धरहरा ल्यूने

४) बौद्ध समकृत विहार खवप

५) धर्मकीर्ति अध्ययन गोष्ठी ये, श्रीधः

थुगु न्यागू पुचःया दध्वी आषाढ २५ गते बांलाक न्हाइपुक कासा जुल । उगु कासाय् प्रथम यशोधरा बौद्ध विद्यालय (यल, थैना) दोश्रा मुनि विहार (खवप, इनाचो) दोश्रा गणमहाविहार (ये, धरहरा ल्यूने) जुल । बौद्ध समकृत विहार व धर्मकीर्ति अध्ययन गोष्ठीं सांत्वना पुरस्कार काल ।

उगु कासा न्हाक्रेत न्हापां भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर पाखे पञ्चशील प्रदान जुल । सुमंगल विहारया उपासक उपासिकापि दीपंकर परियत्ति शिक्षालयया विद्यार्थीपिनि पाखे धर्मचक्र सुत्र पाठ जुल ।

थुगु कासाय् (दी० प० शि० या सचिव) छबिरत्न धाखवानं स्वागत भाषण याना बिज्यात । धर्म देशना अनागारिका धम्मवति पाखे जुल । पाहां भाजु प्रो आशाराम शाक्यं आषाढ पुन्हीया न्यागू योग चूलागु या खँ कना बिज्यात । (दी० प० शि० या कोषाध्यक्ष) श्री इन्द्ररत्न धाखवानं न्यंका बिज्यात । पुरस्कार लः ल्हायगु ज्या (नागबहाल टोल सुग्रार कर्मटिया अध्यक्ष) श्री जगत बहादुर धाखवाज्युं याना बिज्यात । धन्यवाद जापन (दी० प० शि० या अध्यक्ष) श्री मणिरत्न शाक्यं याना बिज्यात । व अन्ते कासाया मू नायो भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर पाखे छुं न्वचु जुल व पुण्यानुमोदन याना कासाया ज्या दक्कों ववचाल ।

गणमहाविहारया वार्षिक उत्सव

२०३६ श्रावण १० गते गण महाविहारया ङि छुगुगु वार्षिकोत्सव फरु धाय्क सम्पन्न जुल । सुथंनिसें जानामाला भजनं लिपा अस्थि धातु चैत्य गर्भं पिक्काय

धुंका शील प्रार्थना जुल । अनं लिपा भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविरं बुद्ध पूजा याका गण महाविहारे दकले न्हापां भिक्षु सुदर्शन वर्षावास चवना बिज्यागुलि सकलया श्रद्धां जाःगु ग्वाहालि जीर्णोधार जूगु इतिहासया खँ चर्चा याना बिज्यात ।

अनं लिपा भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरं धर्म देशना याना धया बिज्यात— सीबले ज्वना वनेगु छुं मद्दु । नापं ज्वना वनेगु थः थः पिसं यानागु भिगु ज्या (पुण्य) छता जक दु । जीवनया छुं ठिकाना मद्दु । ले होण्डा गया वना चर्वापि निम्हं ले चत्ता बवाना चवन । अज्योगु अस्थिरगु फीगु जीवन खः । उकि पुण्य कार्य धयागु इले विले याना तेमा ।

राजमान उपासकं धन्यवाद बिया धया दिल— फारपात व न्हाय्कं फाः जक जुया च्वंगु धव थासे सुदर्शन भन्तं बिज्याना विहार बने जुल । विहारया घोने स्वर्गीय भिम-रत्न स्थापितया पुण्य स्मृतिस् अस्ति धातु स्थापना याय्त चैत्य निर्माण जुया वार्षिक उत्सवया लागी मागु खर्च फुकं श्री हर्षरत्न, सानुरत्न स्थापित क्रिष्टल परिवारं व्यहरे याना दिल । विहारया उत्तर पाखे जापान यागु सहयोग जग्गा न्याना विहारया विकासया ज्या जुयावं चवन ।

भिक्षु संघ व अनगारिकापिन्त भोजन दान व उपासक उपासिकापिन्त जलपान संग्रहया दातापि क्रिष्टल होटल परिवार पि खः ।

चर्चा— बर्मा निसें बुद्ध मूर्ति व श्रीलंकां बुद्धया अस्थि धातु अले जापानं चन्दा कया हया भोजनालय आदि बने जूगु सुमंगल भन्तेया पाखे जूगुलि गण महाविहारया अंग पूर्ण जुन धयागु चर्चा जुल । चःवि नं बांलाक प्यगु न्यागु देका तल । बां हे लात ।

गुँला लच्छिया बाखें

स्वयम्भू आनन्दकुटी विहारे सुथे सुथे ७.३० बजे निसें ८.३० बजे तक भिक्षु कुमार काश्यप पाखें धर्म देशना जुया च्वंगु दु ।

यें श्रोघ विहारे

सुथे बुद्ध पूजा-न्हिने ४ बजे निसें ५ बजे तक भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर, बुद्धघोष महास्थविर, प्रज्ञारश्मि महास्थविर, अश्वघोष महास्थविर, विवेकानन्द महास्थविर, भिक्षु बोधिसेन आदि भन्तेपिनि पाखें उपदेश बिया बिज्याना च्वंगु दु ।

धर्मकीर्ति विहार, कान्तिपुर

धर्मकीर्ति विहारे सुथे ७ बजे निसें ७.३० बजे तक बुद्ध पूजां लिपा धम्मवती अनगारिकां बाखें कना बिज्याना च्वंगु दु ।

गण महाविहार, काठमाडौं

न्हिने ५ बजे निसें ६ बजे तक भिक्षु सुबोधानन्द, भिक्षु प्रज्ञारश्मि, भिक्षु सुमंगल, भिक्षु सुदर्शन पिनि पाखें धर्म देशना जुया च्वंगु दु ।

शाक्यासिंह विहार, यल

सुथे ६-३० निसें बुद्ध पूजा धुका भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर पाखें धर्म उपदेश जुया च्वंगु दु ।

सुमंगल विहार, ललितपुर

सुथे बुद्ध पूजाया नापं भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर व बंगला देशया अगवंश तथा भारतीय धर्मकीर्ति पिनि पाखें धर्म देशना जुया च्वंगु दु ।

मणिमण्डप विहार, पाटन

सुथे सुथे बुद्ध पूजा व न्हिने ५ बजे निसें ६ बजे तक आपालं भन्ते पिनि पाखें धर्म देशना जुया च्वंगु दु ।

खवप मुनि विहार

सुथे बुद्ध व धर्म देशना भिक्षु महेन्द्र पाखें जुया च्वंगु दु ।

बौद्ध समकृत विहार भक्तपुर

बुद्ध पूजा व बाखें कनेगु पुण्य कार्य भिक्षु विवेकानन्द महास्थविर पाखें जुया च्वंगु दु ।

भोँतया चन्द्रकीर्ति विहार

वर्षावास स्वलाया शनिवार पतिकं न्हिने दुइ बजे निसें काठमाण्डु व भोँते बिज्याना च्वंगु भन्तेपिनि पाखें बाखें कनेगु पुण्य कार्य जुया च्वंगु दु ।

सुथे सुथे बुद्ध पूजा भिक्षु महापन्थ पाखें जुया च्वंगु दु ।

बनेपा ध्यानकुटी

सुथे सुथे बुद्ध पूजा धुका ललितविस्तरया बारे भिक्षु अश्वघोषं बाखें कना बिज्याना च्वंगु दु ।

वर्षावास स्वलाया प्रत्येक बुधवार खुनु न्हिने ४ बजे भिक्षु अश्वघोष, भिक्षु प्रज्ञारत्न (भारत) व धम्मवती अनगारिका पिनि पाखें बाखें कनेगु ज्या जुया च्वंगु दु ।

भोँदेया सुदर्शन विहार

थन सुथे सुथे बुद्ध पूजा व त्रिरत्न गुण गान अले भिक्षु बोधिसेनं बाखें कना बिज्याना च्वंगु दु ।